بؤیوتموسن قوجاغیندا ایگیدلرسن
ایگیدلیگی سن دنیایا گتیرمسن
آنا یوردوموزون امیرسان آذربایجان
محمد اشراقی

آتالاسوزلری

ائل یایلاغا دایانیب، قیرقیر ایندی اویانیب!

ائل آغزین باغلاماق اولماز!

اونون ایپینین اوستونه اودون ییغماق اولماز!

اونون چوروموش ایپی ایله قویویا دوشمک اولماز!

ایپ قیریلمیر، جان چیخمیر!

اولسا قاتیغین، اولماز آیرانین ایچه ریک(توتاریق)!

بیلیرم توتماز، آمما توتسا نه اولار؟

قاتیق تؤکولسه یئری قالار، آیران تؤکولسه نه یی قالار؟!

کیم اؤز قاتیغینا تورش دئیه ر؟

کره وئر یئییم بیچیم، آیران ایچیم نه بیچیم؟

ایلان هر یئره ایری گئتسه ده اؤز یوواسینا دوز گئده ر!

ایلان ووران یاتدی من یاتمادیم!

بیلمجه لر

آلتی هاچا , اوستو هاچا , ایکی اوزوک , ایکی قیلچا (قئیچی))

یئکه زاغادا اوتوز ایکی قوشونون بیر سرکرده سی وار (آغیز , دیش , دیل))

او ندیر کی , بالدان شیرین , زهر دن آجی (دیل))

او ندیر کی ایکیسی ائشیدیر, ایکیسی کئشینکچی دیر , ایکیسی دانیشیر (قولاقلار , گؤزلر , دوداقلار))

بیر اؤزودور , دؤرد گؤزو (دویمه))

قولاق اوسته قیزیل قوش یاتار (گوشواره))

ایکی کورکوم وار , اون قارداش بورونر (الجک))

بیر کیچیک مزار , دونیانی گزه ر (باشماق))

بیر آینام وار قاپاقلی , دؤرد قیراغی ساچاقلی (گؤز))

طنز داستان و حکم آذربایجان

*ارککک ائششک آلتینان قودوق آختاریر
*الینه دوشمه یه نی دده سینه خیرات وئریر
*الیوی دلال الینه وئرمه میسن؟
*اولونو اؤز باشینا قویسان،کفن ین باتیرار
*اصلین ایتیره ن حرام زاده دی
*ایکی آروادلی نین ائوی ،سوپورولمه میش قالار
*اینک گؤز ائله مه سه بوغا سیچراماز .
*او مراغا باسلوغو دیر .
*اوزده خالا، دالدا چالا
اول قارداشلیغینی ثابت ائله ،سونرا ارث -میراث ایسته .
*ایت الیندن سوموک گمیرماق اولمور.

قیاشلر

داغلار

آتام اؤلدی یتیم قالدیم،
گئن دوشدو یولداشیم، داغلار،
دؤرد قارداشدان،اوچ باجیدان،
قالمادی سیرداشیم،داغلار،

«قارا بلله »داشی اوجا،
هئچ بیلمزدیم گوندوز ،گئجه
سینئیم کئچدی اولدوم قوجا،
آغاریبدیر باشیم ،داغلار،

بوستانچی بسله دیر تاغلار،
اله دوشمز جاوان چاغلار،
«قشم »سیزه باخیب آغلار،
آلتمیش اولوب باشیم داغلار

قارا مجموعه شیخ صفی الدین اردبیلی

دکتر حسین محمدزاده صدیق

بؤلوم ۱۰ .
کلمات و تحقیقات

گئچمیش سایی نین آردی و...
....بو محل دخه حضرت شیخ-قدس سره -بیر مثل بویوردو کی :
اسکندر ذوالقرنین سیاحت ائدرکن بیر گون مشرق طرفینده بیر دنیز کنارینا گلدی و اسکندر ایلن مبالغه لشکر وار ایدی و دؤرد یوز حکیم یوز حکیم بیله سینجه ایدی. دیله دی کی بو دنیزین اول طرفیندن خبر بیله و اول دنیزین مقدارین بیله . هم اول دم بیر گمی راست ترتیب ائتدیلر و اول گمی نین آدام قویدولار . دنیز اوزونه گؤندردیلر تا کی اول دنیزدن خبر بیله و دنیزین مقدارین [دان خبر بیله]. بیر نئچه مدت گئتدیگیندن سونرا بیر گمی گؤردولر گلیر. بونلار داخی اول گمی یانینا واردیلار، خبرلشدیلر. بیری بیری نین دیللرین آنلامادیلار . اول گمی [نی]آلیب اسکندر قاتینا گتیردیلر . اسکندر چون اول قومی گؤردو، خبر سوردو . هئچ وجه ایله بونلار اونلارین و اونلار بونلارین دیللرین آنلامادیلار و اول دؤرد یوز حکیم کی اسکندرله مصاحب ایدلیر، جمیع لغتلری بیلرلر ایدی. آمما اونلارین لغتین ائتمه دیلر .
آخر اتفاق شؤیله ائتدیلر کی اونلاردان بیری سینه بیر عورت وئره لر تا کی اول عورتدن بیر اوغلان دوغا وآتاسینین -آناسینین دیللرین اؤگرنه . داخی بونلارا اول گمی خلقینین احوالین بیلدیره . یعنی بونلار ایله اونلارین اورتاسیندا متوسط و ترجمان اولا .
پس اونلارین بیری سینه بیر عورت وئردیلر و اوندان بیر اوغلان دوغدو. اول اوغلان آتاسینین و آناسینین دیللرین اؤگرندی . بولارا خبر وئردی و اونلارین احوالین دئمکده متوسط اولدو و تقریر ائتدی کی : اول دنیز طرفینده بیر مملکت وار ایمیش کی غایتده بؤیوک و گن اونون بیر پادشاهی وار ایمیش کی جمیع دونیادا نه قده ر مملکت وار ایسه ضبط ائیله مک ایسته میش و بو گمی [نی] گؤندرمیش کی : «وارین ،گؤرون اول دنیز طرفینده نه عالم وار دیر و داخی اقلیم وار می دیر، کی من دوتمامیشام؟ اگر وار ایسه منه خبر گتیرین تا کی وارام اونو داخی ضبط ائدم ؟ . »چون کی بونو تقریر ائتدی ،بونلار داخی کیفیتی بیلدیر کی مقصود نه ایمیش و عرض حال بو دور کی اسکندرین اوندا واردیغینا غرضی و مقصودی بو ایدی کی جمیع آفاقی دوتدوم و بو دریا طرفینده داخی مملکت وار ایسه دوتارام . داخی وارمیش ایدی . چون اسکندر بو خبری ائتیشدی ،عنان عزیمتینی گئری چکدی و لشکرینه بویوردوکی اورادان مراجعت ائده لر و اسکندر انصافا گلدی و قصد ائتدی کی کندی الینده کی مملکتینه قناعت ائده . »

آردی وار

آشنایی بیشتر با مشاهیر آذربایجان

زندگی نامه سید ابوالقاسم نباتی

که نباتی همیشه در یک نقطه‌ای از بلندی کوه می‌نشسته و به روستا و زادگاه خود و رودخانه ارس و جاده‌ای که اهالی و دختران جوان در آن تردد داشتند نگاه می کرده و اکثر شعرهای خود را در آن نقطه آفریده و و با صدای دل نشین به آواز خواندن می‌پرداخته که بعد از درگذشت وی، اهالی بنا به علاقه وافر نباتی به آن محل خاص، وی را در همان نقطه دفن کرده‌اند.
در شهریور ۱۳۷۲ کنگره بزرگداشت این شاعر به مدت سه روز در کلیبر بر گزار شد و به همین مناسبت دیوانش به طرز مطلوبی در دو جلد به اهتمتم دکتر حسین محمد زاده صدیق انتشار یافت . جلد اول آن اشعار فارسی و جلد دوم اشعار ترکی نباتی است .
چاپ تزیینی و نفیس دیگری هم از اشعار فارسی او با تشریک مساعی جمعی از خوشنویسان و هنرمندان ، بکوشش غریبی کلیبر تهیه و به علاقمندان شعر نباتی اتحاف شد
مرحوم فریدون کوچرلی ادبیات شناس مشهور در تحقیقات خود در مورد نباتی چنین می نویسد :
((سید ابولقاسم نباتی برای آذربایجانی ها به منزله خواجه حافظ ، شمس تبریزی و حتی در بعضی اشعار و کلامش به منزله جلال الدین رومی (مولوی) میباشد .))
علامه شهید مرحوم علی مدرس تبریزی در جلد چهارم کتاب ریحانه الادب می نویسد : ((سید ابوالقاسم میر مقدم اشتبینی قره داغی تبریزی از عرفای قرن سیزدهم هجرت که درویش مسلک و

صوفی مشرب بوده و اشعار و ذوقیات بسیاری به دوزبان ترکی و فارسی گفته و به نباتی یا خان چوپانی یا مجنونشاه تخلص می کرده و دیوان او در تبریز چاپ شده است .))
در کتاب دانشمندان آذربایجان در مورد ابو القاسم نباتی چنین آمده است :((خلف مرحوم سید محترم اشتبینی ، درویش مسلک و صوفی مشرب بوده ، گاهی مجنون شاه و خان چوپانی نیز تخلص کرده است . اوائل حال در قریه اشتبین که کرسی محال دیزمار قراچه داغ است نشو و نما یافته و بعد ها به قصبه اهر مهاجرت نموده و در بقعه شیخ شهاب الدین اهری مشغول ریاضت و مجاهده گردیده است .))

ادامه دارد

نسخه های خطی ترکی کتابخانه بزرگ حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی

نگارش: حسین متقی
به سرپرستی :سید محمود مرعشی نجفی

نسفه دیگر (۲)

آغاز:« نصیحت کردن زن مر شوی را که سخن افزون از قدم و از مقام خود مگو ...مراه عربیه زوجته نصیحت ایلمه سی بیاننده در بویله دیرکه ای شوهر کند وحد و مقام و منزل و قدمکدن زیاده اولان سوزی سویلمه که ...» .

انجام:
«...مشاهده ایدن ارباب استغراق مقام فنا ایله مرتبه جمعده اولان اهل حالدر و خلقی حقده و حقی خلقده مشاهده ایلین مستقیم الشهود احدیه عین ایله بقاء بعد الفناء و فرق بعد الجمع مقامنه .... »افتاده.

گزارش نسخه :
نوع خط:نستعلیق زیبا تاریخ کتابت :[سده ۱۳ ه./۱۹م]عنوانها و نشانیها : ،قرمز نوع کاغذ :فرنگی ،آهار مهر شده تعداد برگ :۹(b ۷۱– b ۷۹) تعداد سطر : ۳۵ اندازه متن : ۲۲/۵×۱۱ س اندازه جلد : ۲۶/۵×۱۶ س نوع جلد :مقوایی با روکش کاغذی کرم؛ عطف و مغزی :تیماج قهوه ای .

ویژگیهای نسخه :
عناوین در حواشی به رنگ قرمز و خط خوش نگاشته شده است ، حاشیه نویسی مختصری دارد . در انجام افزودگی هایی در چند برگ در شرح حال ائمه اربعه اهل سنت، چند حدیث ،یک حکایت مربوط به المعتز بالله؛ چند تاریخ درگذشت و فوائدی تاریخی که توسط مولانا محمود خطیب رومی به نام عثمان شاه بیک موره بکی نوشته شده،آمده است .
«شماره ۱۰۵۴۴ مجموعه »

اویونچو باغالار

گئچمیش سایی نین آردی و..
اولکر یئنه سوروشدو: - باغالارا اوت وئردینمی؟ قانبای مغرور بیر تؤورل: - وئردیم، هامیسینی الیمده یئدیرتدیم، — دئدی. - ائله لازیمدیر. هئچ بیر زامان قارشیلارینا اوت قویما، الیندن یئمگی اؤیرنسینلر، هم ده یاواش-یاواش بونلاری سسه، گورولتویا آلیشدیر. اوندا تئز اؤیره نیرلر. قانبای اومیدله پارلایان گؤزلرینی اونا دیکیب دئدی: - اولکر موعلیمه، بونلاری من نئجه اؤیره دیم؟
هارادان باشلاییم؟ بو ایش منی چوخ دوشوندورور. اولکر گولوب دئدی: - سن اونلارا نه اؤیرتمک ایسته ییرسن؟ - اویناماق اؤیرتمک ایسته ییرم، — دئیئ قانبای تئز جاواب وئردی. - اویناماق.
چوخ یاخشی اوت یئمگی نئجه اؤیرتدین، اویونو دا ائل اؤیره دهرسن. تجروبه سنه گؤستره جک. Hر ایشده متانتلی، دیانتلی اولماق لازیمدییر.

کیتابخانادان سنه باغالار حاقیندا اوچ-دؤرد کیتاب گتیرده جگم. اوخو، اونلارین خاصیتینی یاخشی اؤیرن. بو خوصوصدا کیتابلار سنه چوخ کؤمک ائدر. قانبای باغالارینی تربییه ائتمکده ایدی. او، باغالارینی آنجاق موعین ساعاتلاردا یئدیریر، یئدیرتمک ایسته دیگی زامان اونلاری ائیوانا بوراخیردی.

آردی وار

گوزلری

چکیر وارلیغیمی دارا گوزلری
آپاریر روحومو هارا گوزلرین
قارا بیر محبس دیر قارا گوزلرین
بوراخ گوزلرینین حبسیندن منی

طنزشاعرلریمیز

عباس عبدی

عباس عبدی در سال ۱۳۴۹ متولد شده و حدود ۲۵ سال است که به زبانهای ترکی و فارسی شعر می سراید مشخصه اصلی اشعار وی وجود ویژگیهای سبک هندی در آنهاست وی در زمینه های مختلف از جمله شعر عاشورایی و شعر طنز اشعاری زیبا سروده است نمونه هایی از شعرهای طنز و انتقادی وی را تقدیم میکنیم:

هره هر دورده اؤز دوره سین اویناتدی داداش
دسمالا مابیل اولان مقصده تئز چاتدی داداش
هیچ زامان قالمیوب ،آواره ،چاتیب کام دیله
مصلحت حؤکمونه ویجدانینی، کیم ساتدی داداش
اؤزونو، اؤزگه یه سات اؤزگه نی باش بیل اؤزونه
قوی دئسینلر بو آقا فارسی قیریلداتدی داداش
آنلاماز آنلایانا باشچی اولان یئرده یقین
قانمایانلار قانانین باغرینی چاتلادی داداش
ظاهیرون حیفظ ائله باطینده چال اویناخلا یه ایچ
قوری زاهیدلیگین هر بیر یوزی یوزقاتدی داداش
باشووی عرشه اوجالدان گؤره جگسن سنی ده
آغزی اوستونده آخیر فرشه دیغیر لاتدی داداش
شاعیر اولسان دا چالیش شعریده دوشمه قاباغا
دئیه جکلرسنه دیوانه دی یا لاتدی داداش
هامی اوستادیدی یوخ شعریده شاگیرده باخان
بئله اوستاد لارا ،حافیظ اؤزو ده ماتدی داداش ....

***قایناق:۶۰۰شاعردن طنز شعرلر کتابی**

آذربایجان ادبیات تاریخنه بیرباخیش

فصل ۵
آذربایجان ادبیاتیندا تجدد دؤرو

گئچمیش سایی نین آردی و...
یوز پسته لب و لعل بدخشان بونا پیشکش
جان ایچره نهاندیر
یوز لاله عذار آفت دوارن بونا پیشکش
منظور جهاندیر
جمله نه قدر واریسه خوبان بونا پیشکش
هر غمزه سی قاندیر
بو حور و ملک دیر
من اؤلدوم اماندیر
قیلمانه کؤمک دیر
شیرین دیله بیر باخ
بو سیم بیلکدیر
نازک بئله بیر باخ
رضوان نه دئمکدیر
شمشاد اله بیر باخ
رضوان بونا پیشکش
مشگین تئله بیر باخ
بوستان بونا پیشکش
عنبر نه کارادیر
ریحان بونا پیشکش
کوثر نه کارادیر
جوهر نه کارادیر
رخساره سی گؤیچک
هم زر نه کارادیر
گئتمه هله بیر باخ
خونخواره سی کویچک
بوجان بونا پیشکش
عبدالله کیمی نئچه غزلخوان بونا پیشکش
دور، صحبت میخانه یه گل،سازه تماشا
گل ایندی سن ائت بو یئریشه نازه تماشا

محمد بیگ جوانشیر عاشیق :جوانشیر عاشیق دا واقفنامه ،شوخ شعرلریله شهرت قازانمیش ،معاصیرلریله شعرلشمیش و عاشق پری یه حرارتلی شعر لر یازمیشدیر . چار حکومتی طرفیندن اوردوبادا سورگون ائدیلن شاعر حیاتی نین سون ایللرینده یازدیغی لیریک پارچالاریندا حیاتدان اینجیک و دوشگون بیر روح ایفاده ائتمیشدیر (توبه نامه).
قازآخ خلق شاعرلریندن کاظم آقا سالک، مصطفی عارف، عبدالرحمن دیلباز اوغلوندان قاباقجادان بحث ائتمیشدیک .
-۶-۱۹-جو عصرین ایکینجی یاریسیندا ادبیات
بو عصرین اورتالاریندا و ایکینجی یاریسیندا، خصوصیله قوزئی قافقاز دمیر یولو چکیلدیکدن سونرا، روسیه نین صنعتی مالالاری آذربایجان شعرلرینه دولماغا باشلادی . گنجه، شک و شوشانین بازاریندا بو زامان روس مالالاری ساتیلیردی . روسیه ایله اقتصادی مناسبت گئنیشلندیکجه تجارت آرتیر و جانلانیردی .
کیچیک بیر بندردن عبارت اولان باکی شهری ،۱۸۷۰ دن سونرا ،نفت صنعتی نین انکشافی ایله، سرعته بؤیومگه باشلادی، روسیه و اوروپانین کاپیتالیستلری باکییا آخین ائده رک اونون زنگین و ....

آردی وار